

UZZIŅAI

Cēsu Uzņēmējdarbības foruma galvenā tēma šogad bija "Cilvēks nākotnes biznesā", daudzas uzstāšanās un diskusijas bija veltītas darbaspēka augošajām problēmām. Pēdējā laikā bieži runā, ka roboti arvien vairāk aizstās cilvēku, darbaroku problēmu nebūs, taču šo viedokli daļēji apgāza Arvalstu investoru padomes Latvijā Darbaspēka jautājumu darba grupas līdzvadītāja Irina Kostina, atsaucoties uz uzņēmuma "Tesla", kas pasaulē zināma kā elektroauto ražotājs, bijušā vadītāja Ilona Maska at-

ziņām: "Pirms diviem gadiem viņš ar pārliecību apgalvoja, ka robotizācija palīdzēs kļūt efektīvākiem, tāpēc viena no "Tesla" ražošanas līnijām bija pilnībā robotizēta. Taču šogad Maska atzina, ka ir kļūdījies par robotizācijas efektivitāti, jo tieši šajā līnijā tika pielauts visvairāk kļūdu. Viņam nācās atzīt, ka cilvēki tomēr nav pietiekami novērtēti, runājot par nākotnes uzņēmējdarbību. Tāpēc svarīgi visos līmeņos runāt par darbaspēka jautājumiem, par to, kā padarīt cilvēkresursus efektīvākus, kā risināt problēmas, kas saistās ar darbaspēka trūkumu."

Darbinieki no reģioniem, citām valstīm

Par darbaspēka mobilitāti runā dažādos līmeņos. Valstī notiek cilvēku aizplūšana no lauku teritorijām uz reģionu centriem, lielajām pilsētām. Lai nodrošinātu darbiniekus, lieli uzņēmumi nodrošina transportu, dzīvesvietu. Diskusijās izskanēja problēma, ka šie izdevumi – transports, dzīvesvieta – tiek aplikti ar darbaspēka nodokļiem, rezultātā tas darba devējiem ir dārgs risinājums.

"Kad runājam ar valdības pārstāvjiem par problēmu, ka šos izdevumus nevajadzētu aplikt ar nodokļiem, viņi saka – maksājiet lielākas algas darbiniekiem, tad viņiem nebūs problēmu nokļūt Rīgā, tur dzīvot. Jāsaprot, ka algas celt nav iespējams mūžīgi, turklāt kādai jābūt algai, lai darbinieks varētu atļauties sev nodrošināt divas dzīvesvietas, jo viņš negrib

pamest arī dzimto novadu.

Dzirdēts, ka šāda darbinieku pārvilnāšana noplicina reģionus, bet uz to var skatīties dažādi, jo viņi jau neaizbrauc pavisam, viņi paliek deklarēti dzimtajos novados un ir gatavi tērēt naudu savā dzīvesvietā," teica I. Kostina.

Kādā no foruma diskusijām tika pārrunāta darbaspēka piesaiste no trešajām valstīm. Visi atzina, ka šis ir sāpīgs, tajā pašā laikā aktuāls jautājums, norādot, ka jānodala augsti un zemu kvalificēta darbaspēka piesaiste.

Arvalstu investoru padomes Latvijā pārstāvis Andris Lazdiņš norādīja, ka jautājumā par augsti kvalificēta darbaspēka piesaisti birokrātiskie šķēršļi mazinājušies, taču attiecībā uz zemu kvalificētu darbaspēku problēmas daudz lielākas. Arī uz tiem attiecas regulējums, ka jānodrošina darba alga, kas ir vienāda ar vidējo darba samaksu valstī iepriekšējā gadā. Maksāt vidējo darba algu zemu kvalificētam darbiniekam iznāk ļoti dārgi, tāpēc ir ieteikums to saistīt ar vidējo darba algu valstī, bet konkrētā nozarē.

"Latvijā galvenokārt jākoncen-

Cilvēks nākotnes biznesā

Darba devējam jāmainās

Vairāki runātāji norādīja uz nepareizo valsts politiku, ka mobilitātes izmaksas, ēdināšanas izmaksas darbavietās tiek apliktas ar nodokli, tāpēc vajadzētu domāt par šo jautājumu sakārtošanu. Pie tā var pieskaitīt arī izglītošanās izmaksas. Ja darba devējs vēlas izglītēt darbinieku un par mācībām maksā, piemēram, 100 eiro, uzņēmējam vēl papildu nodokļos jāmaksā 78 eiro.

Ekonomikas ministrijas pārstāve gan norādīja, ka latvietis ir cilvēks – radošais, tā nu dažkārt stipendijas vai pabalsts transporta izdevumu segšanai kļūst par būtisku atalgojuma daļu.

A. Lazdiņš norādīja, ka visu nevar mērīt pēc sliktākā: "Protams, katru regulējumu, ko ievieš ar labākajiem nodomiem, kāds mēģinās izmantot negodprātīgi, bet valsts pieejai jābūt tādai, ka skatāmies uz labajiem piemēriem, vēroties pret tiem, kuri cenšas iespējas izmantot negodprātīgi. Kāds vienmēr mēģinās optimizēt līdzekļus, bet tāpēc nevajadzētu nogremdēt labās ieceres."

Diskusijās vairāki dalībnieki norādīja uz kādu būtisku aspektu, kas šobrīd maina darba tirgu, darba attiecības. Proti, darba tirgū ienāk 90. gados dzimušie, kuri mācījušies jaunā izglītības sistēmā, kuriem ir jaunas vērtības, kuri demokrātiju izprot daudz labāk ne-

kā iepriekšējās paaudzēs.

LTRK valdes priekšsēdētājs Jānis Endziņš stāstīja par nesenu satiktu kādu uzņēmuma darbinieci, gados jaunu sievieti, kura teikusi braukt prom no valsts, jo neapmierina priekšnieka darba stils. Alga un darba apstākļi apmierinoši, bet neesot pieņemams, ka viņa iet pie vadītāja ar kādu ideju, bet viņš vienmēr norādot, kurš uzņēmumā ir galvenais, un nevajagot līst ar savām idejām.

"Tele2" pārstāvis Raivo Rosts uzsvēra, ka situācija darba tirgū nosaka - ir jāmainās. Diemžēl vadītājs bieži vien ir iemesls, kāpēc cilvēki aiziet no darba: "Darba vide nosaka jaunas attiecības, vairs nevar būt situācija, ka priekšniekam vienmēr taisnība, ka viņš var ignorēt padoto ieteikumus. Arī biroju iekārtojuma jāmainās, jaunā paaudzē nāk ar vēlmi, lai būtu pieejams galda teniss, pufi, citas lietas atpūtai, kādas ir, piemēram, "Google" birojā."

Ekonomists M. Āboliņš norādīja uz vēl kādu aspektu. Valstī ilgu laiku bezdarba līmenis bija ap 10 procentiem, darba tirgus bija labvēlīgs darba devējam, bet tagad situācija mainās, katrs darbinieks kļūst arvien svarīgāks, tāpēc jādomā, kā to piesaistīt, noturēt.

E. Rītiņa uzsvēra, ka domāšanas maiņa šobrīd ir ļoti svarīga: "Ja gribam, lai būtu sirsnīgi, strādāt gribošī darbinieki, arī viņiem jānodrošina iespēja izpausties. Jāsaprot, ka viņi domā atšķirīgi, tāpēc jādomā arī par elastīgu darba laiku. Ja darbinieks tiks atvaļinājumā, kad gribēs, ja redzēs, ka darba devējs ieklausās, ka ir labas attiecības, viņš arī strādās ar lielāku atdevi. Jāmainās abām pusēm." □

Arvien vairāk valstī runā par tautiešu aicināšanu mājās no ārzemēm, šajā procesā iesaistās ne tikai valsts ar reemigrācijas plāniem un pasākumiem, arvien lielāku ievēribu gūst sociālā iniciatīva "Latvija strādā", kas aicina Latvijas darba devējus aktīvi iesaistīties reemigrācijas veicināšanā.

Katrs darba devējs, kas iesaistās kustībā, publiski apņemas atgriezt vismaz vienu aizbraukušo. Kustības mērķis ilgtermiņā ir panākt, lai Latvijā atgriežas 1000 darbinieku. Akcijas laikā darba devējiem tiks stāstīts par labāko praksi darbinieku piesaistē, kā arī piedāvāts atbalsts iekšējā un ārējā komunikācijā.

Akcijas idejas autori ir "Tele2", uzņēmuma pārstāvis Raivo Rosts stāsta, ka to radījusi augošā vajadzība pēc darbiniekiem: "Mums regulāri uzņēmumā ir 15 līdz 20 vakances dažādos segmentos. Redzam, ka darba sludinājumu portālā "CV Online" regulāri ir vairāk nekā 10 tūkstoši vakanču, darbu piedāvā arī lieli uzņēmumi, ar labiem nosacījumiem, sociālajam garantijām.

Valstī ir apmēram 60 tūkstoši bezdarbnieku, par viņiem cīnās visi uzņēmumi. Reāli potenciālo darbinieku ir mazāk, no bezdarbnieku skaita jāatņem tie, kuriem

problēmas sagādā alkoholiskie dzērieni, jo ar šiem cilvēkiem nevar rēķināties. Ir ilgstošie bezdarbnieki, no kuriem daļa nemaz nevēlas strādāt, un vēl ir tie, kuri darbojas pelēkā zonā, proti, viņi skaitās bezdarbnieki, bet realitātē strādā.

Atliek maz, taču pēc oficiālās statistikas ārpus Latvijas atrodas 170 000 valstspiederīgo, lai gan faktiskais skaits tiek lēsts krietni lielāks. Vēlamies vismaz daļu atvest atpakaļ, un tā radās sociālā kustība "Latvija strādā".

Sapratām, ka vieni neko nevaram izdarīt, tāpēc aicinājām pievienoties citus Latvijas uzņēmumus. Izvirzījām nosacījumu atgriezt atpakaļ tūkstoti, kas uz kopējā daudzuma fona ir ļoti neliela daļa. Taču gribējām uzstādīt reālu mērķi, ko iespējams īstenot. Vēlējāmies pusotra gada laikā piesaistīt 100 uzņēmumus, kuri apņēmtos vest atpakaļ šos cilvēkus. Sapratām, ka ir vajadzīga publiska apņemšanās, cik katrs gatavs atvest, un mēs, "Tele2", uzlikām mērķi – desmit darbinieki."

Šobrīd sociālajā akcijā iesaistījušies 76 uzņēmumi, tie kopā apņēmušies atgriezt 300 darbiniekus. Akcijā piedalās arī uzņēmums "Venden", kas atrodas Cēsīs, apņēmoties panākt, ka Latvijā atgriezīsies trīs cilvēki,

Sociālā akcija "Latvija strādā"

kas strādās uzņēmumā.

R. Rosts stāsta, ka iecere īstenošanas lēni, šobrīd mājās pārbraukuši 50, bet tas ir tikai sākums: "Lai ieceri īstenoju, jāmainās arī uzņēmumiem, nevar gribēt, lai cilvēki no ārzemēm brauc uz klātienē intervijām, lai ir gatavi tūlīt sākt darbu. Uzņēmumiem jāpārskatās, jāpāriet uz skaipa intervijām, jebkura cita veida video intervijām. Jābūt gataviem paciesties, ja cilvēks apņemas atgriezties un sākt strādāt."

Viņš arī norāda, ka sociālās akcijas uzdevums ir lauzt ārzemju tautiešu stereotipus. Tas nav vieg-

li, tāpēc akcijas mājaslapā atrodams vairāku stereotipu atspēkojums. Piemēram, savulaik aizbraukušajiem bija maģiskā robeža - kad Latvijā mēnesī alga būs 1000 eiro, atgriezīsies. Tagad tas gandrīz sasniegts.

R. Rosts norāda, ka būtiski salīdzināt arī izdevumus. Piemēram, vienistabas dzīvokļa mēneša īre Rīgas centrā maksā 380.98 eiro, Londonā - 1833.60 eiro, Berlīnē - 793.46 eiro. Te var piebilst, ka Cēsīs, citās mazpilsētās tas ir vēl lētāk.

Tautieši ārzemēs precējušies ar citu valstu pilsoņiem, un ir stereotips, ka otram pusītei nebūs darba, jo nezina valsts valodu. Informācija vēsta, ka jau tagad Latvijā vairāk nekā 40 citi starptautisko biznesa pakalpojumu centri piedāvā darba iespējas angļu vai citā svešvalodā.

"Es būšu ļoti laimīgs, ja pēc gadiem, kad būšu vecs, varēšu mazbērniem teikt - bija laiki, kad mūsējie sāka braukt atpakaļ uz dzimteni, es biju viens no tiem, kas tur pielika savu roku. Akcijas uzdevums ir ne tikai aizpildīt brīvās darba vietas, bet jo īpaši - atsaukt šos cilvēkus mājās," teica R. Rosts. □

Lappusi sagatavojis JĀNIS GABRĀNS

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra